

**Bažnyčios vaidmuo kovojant su prekyba žmonėmis:
metodinės rekomendacijos**

Vilnius, 2017 m.

*„Prekyba žmonėmis yra atvira šiuolaikinės visuomenės žaizda, rykštė ant Kristaus kūno. Ši moderni vergovės forma yra šiurkšti ir skausminga. Prekyba žmonėmis yra baisus, tiesioginis nusikaltimas žmonijai.“
Popiežius Pranciškus*

„Abejingumas yra tai, dėl ko šiandien visuomenėje vis dar vyksta prekyba žmonėmis įvairiausiomis formomis. Kviečiu nebūti abejingiems – matyti šalia esančius žmones ir reaguoti, kai matome juos papuolusius į sudėtingą situaciją. Turime ne tik kalbėti, bet ir būti savo brolio ar sesers sargais (plg. Pr 4, 9)“.

Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas arkivyskupas Gintaras Grušas

*„Lietuva yra pripažinta viena iš lyderių kovojant su prekyba žmonėmis. Negalime būti kitokie, nes didėjant emigracijos mastams auga rizika, kad mūsų tautiečiai taps nusikaltėlių aukomis. Tik veikdami ranka rankon galime pasipriešinti šių laikų rykštei ir suteikti pagalbą nukentėjusiesiems.“
Eimutis Misiūnas, vidaus reikalų ministras*

Turinys

Pratarmė	4
1. Prekybos žmonėmis apibrėžimas	5
2. Prekybos žmonėmis formos	6
3. Prekybos žmonėmis aukos požymiai.....	7
4. Bendravimo su prekybos žmonėmis auka ypatumai	8
5. Rekomenduotinos parapijos bendruomenės veiklos, kovojant su prekyba žmonėmis	9
5.1. Bendruomenės švietimas	9
5.2. Bendruomenės stiprinimas	10
5.3. Prekybos žmonėmis aukų nukreipimas pagalbai suteikti ir jų įgalinimas	11
5.4. Pasiūlymai	12
6. Rekomendacijos pamokslams	12
PRIEDAI.....	13

Pratarmė

Prekyba žmonėmis yra sunkus nusikaltimas ir šiurkštus žmogaus teisių pažeidimas, dažnai susijęs su organizuotu nusikalstamumu. Tai vienas iš greičiausiai evoliucionuojančių ir pelningiausių nusikaltimų pasaulyje. Prekyba žmonėmis – tai žmogaus išnaudojimas, dažnai vadinamas šiuolaikinės vergovės forma. Už šį nusikaltimą numatyta griežta baudžiamoji atsakomybė.

Vis didesnę grėsmę keliantys iššūkiai diktuoja ir nūdienos poreikius – būtinas platus tarpžinybinis bei tarpsektorinis dialogas ir problemos viešinimas. Bažnyčia yra labai svarbi kovos su prekyba žmonėmis mechanizmo dalis ir vaidina svarbų vaidmenį informuojant visuomenę apie prekybą žmonėmis, jos grėsmes, teikiant dvasinę pagalbą ir nukreipiant nukentėjusius ir galinčius nukentėti nuo prekybos žmonėmis asmenis pagalbai suteikti.

Leidinyje „Bažnyčios vaidmuo kovojant su prekyba žmonėmis: metodinės rekomendacijos“ parengtas plėtojant Šv. Mortos iniciatyvą Lietuvoje ir bendradarbiaujant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, programai „Kurk Lietuvai“ ir Katalikų bažnyčiai.

1. Prekybos žmonėmis apibrėžimas

Prekybos žmonėmis nusikaltimas yra apibrėžtas ir baudžiamoji atsakomybė numatyta Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 147 straipsnyje¹, vaiko pirkimas arba pardavimas – 157 straipsnyje² (toliau – prekyba žmonėmis). Taip pat Lietuvoje numatyta baudžiamoji atsakomybė už išnaudojimą priverstiniam darbui ar paslaugoms (BK 147¹ straipsnis) ir už naudojimąsi asmens priverstiniu darbu ar paslaugomis (BK 147² straipsnis).

Paprastai prekybos žmonėmis sąvoka konstruojama iš trijų požymių grupių: nusikalstami veiksmai, asmens valią palenkiantys būdai ir išnaudojimo tikslai.

Nusikalstami veiksmai	Asmens valią palenkiantys būdai	Išnaudojimo tikslai
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pardavė ▪ pirkė ▪ kitaip perleido ▪ įgijo ▪ verbavo ▪ gabenė ▪ laikė nelaisvėje ▪ kita 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ panaudojo fizinį smurtą ▪ grasino (panaudojo psichologinį smurtą) ▪ kitaip atėmė galimybę priešintis (jei netinka pirmasis ir antrasis punktai arba juos papildo) ▪ pasinaudojo aukos priklausomumu ▪ kita 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ auka būtų išnaudojama vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis ▪ auka būtų išnaudojama prostitucijai ▪ auka būtų išnaudojama pornografijai ▪ kita

¹ 1. Tas, kas pardavė, pirkė, kitaip perleido ar įgijo, verbavo, gabenė ar laikė nelaisvėje žmogų panaudodamas fizinį smurtą ar grasinimus arba kitaip atimdamas galimybę priešintis, arba pasinaudodamas nukentėjusio asmens priklausomumu ar pažeidžiamumu, arba panaudodamas apgaulę, arba priimdamas ar sumokėdamas pinigų, arba gaudamas ar suteikdamas kitokią naudą asmeniui, kuris faktiškai kontroliuoja nukentėjusį asmenį, jeigu kaltininkas žinojo arba siekė, kad nukentėjęs asmuo, nesvarbu, ar jis sutiko, būtų išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, prostitucijai, pornografijai ar kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti arba kitais išnaudojimo tikslais,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo dvejų iki dešimties metų.

2. Tas, kas šio straipsnio 1 dalyje numatytą veiką padarė dviem ar daugiau nukentėjusiems asmenims arba sukeldamas pavojų nukentėjusio asmens gyvybei, arba dalyvaudamas organizuotoje grupėje, arba žinodamas ar siekdamas, kad būtų paimtas nukentėjusio asmens organas, audinys ar ląstelės, arba būdamas valstybės tarnautojas ar viešojo administravimo funkcijas atliekantis asmuo ir vykdydamas įgaliojimus,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo ketverių iki dvylikos metų.

3. Nukentėjęs nuo šiame straipsnyje numatytos veikos asmuo gali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamą veiką, kurią jis buvo priverstas tiesiogiai padaryti dėl jam padarytos šiame straipsnyje numatytos veikos.

4. Už šio straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

² 1. Tas, kas siūlė pirkti, kitaip įgyti, pardavė, pirkė, kitaip perleido, įgijo, verbavo, gabenė arba laikė nelaisvėje vaiką žinodamas ar siekdamas, kad, neatsižvelgiant į vaiko sutikimą, jis būtų neteisėtai įvaikintas, išnaudojamas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, prostitucijai, pornografijai, kitoms seksualinio išnaudojimo formoms, priverstiniam darbui ar paslaugoms, įskaitant elgetavimą, nusikalstamai veikai daryti arba kitiems išnaudojimo tikslams,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo trejų iki dvylikos metų.

2. Tas, kas šio straipsnio 1 dalyje numatytą veiką padarė dviem ar daugiau vaikų arba mažamečiui, arba sukeldamas pavojų nukentėjusio asmens gyvybei, arba dalyvaudamas organizuotoje grupėje, arba žinodamas ar siekdamas, kad būtų paimtas nukentėjusio asmens organas, audinys ar ląstelės, arba būdamas valstybės tarnautojas ar viešojo administravimo funkcijas atliekantis asmuo ir vykdydamas įgaliojimus,

baudžiamas laisvės atėmimu nuo penkerių iki penkiolikos metų.

3. Nukentėjęs nuo šiame straipsnyje numatytos veikos asmuo gali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės už nusikalstamą veiką, kurią jis buvo tiesiogiai priverstas padaryti dėl jam padarytos šiame straipsnyje numatytos veikos.

4. Už šio straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytas veikas atsako ir juridinis asmuo.

Kad asmens veiksmus būtų galima kvalifikuoti kaip prekybą žmonėmis, turi būti nustatyta bent po vieną požymį iš kiekvienos požymių grupės, t. y. kad prieš prekybos žmonėmis auką buvo naudojamas nors vienas iš išvardytų nusikalstamas veiksmas, asmens valią palenkiantis būdas ir išnaudojimo tikslas. Vaiko pirkimo arba pardavimo atveju pakanka nustatyti bent po vieną požymį iš išvardytų nusikalstamų veiksmų ir išnaudojimo tikslų.

Svarbu! Jei buvo panaudotas bent vienas iš išvardytų asmens valią palenkiantis būdas, prekybos žmonėmis aukos sutikimas nusikalstamos veikos pripažinimui prekyba žmonėmis reikšmės neturi, t. y. į prekybos žmonėmis aukos sutikimą dirbti siūlomą darbą, teikti paslaugas, užsiimti prostitucija ar daryti nusikaltimus arba ją išnaudoti kitais tikslais, išgautą panaudojant apgaulę arba prievartą, arba grasinant, arba naudojantis prekybos žmonėmis aukos pažeidžiamumu ar priklausomumu, arba kitaip atimant galimybę priimti savarankišką sprendimą, neatsižvelgiama, t. y. toks sutikimas neturi reikšmės ir nepaverčia išnaudojimo teisėtu. Vaiko atveju nusikalstama veika kvalifikuojama kaip prekyba žmonėmis, nepriklausomai nuo to, ar nustatytas bent vienas asmens valią palenkiantis būdas. Vaikas vien dėl savo amžiaus jau yra pažeidžiamas.

2. Prekybos žmonėmis formos

Prekybos žmonėmis aukos yra išnaudojamos įvairiems tikslams. Populiariausios prekybos žmonėmis formos yra seksualinis išnaudojimas, išnaudojimas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis, nusikaltimams vykdyti, priverstinėms santuokoms, organams ir kt.

Seksualinis išnaudojimas – viena labiausiai paplitusių prekybos žmonėmis formų. Tai asmens išnaudojimas seksualinių paslaugų teikimui. Dažnai, tačiau tikrai ne visada, prekeivių taikiniu tampa socialiai pažeidžiami asmenys. Jiems yra pažadamas lengvas darbas užsienyje, kartais – ir jų šalyje. Dalis į prekybos žmonėmis tinklą patenkančių asmenų jame atsiduria šantažo, prievartos keliu. Jiems nuolat grasinama, naudojamas fizinis smurtas, įvairios manipuliacinės priemonės, padedančios ne tik įtraukti, bet ir išlaikyti asmenis šiame versle. Šiandien seksualinių paslaugų sektorius, kuriame yra priverstos dirbti aukos, yra labai platus. Tai pornografijos ir prostitucijos tinklai, nelegalūs viešnamiai ir striptizo klubai, įvairių sričių „palydovų“ paslaugos, internetiniai pažinčių portalai. Prekeivių aukomis dažnai tampa vaikai ir nepilnamečiai, kurie yra įtraukiami į visas anksčiau minėtas sritis.

Išnaudojimas vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis – asmens išnaudojimas darbo tikslais. Žmonės, susidomėję potencialiai lengvu ir gerai apmokamu darbu Lietuvoje ar užsienyje, dažnai patenka į prekybos žmonėmis tinklus. Prievartos ar apgaulės būdu asmenys atsiduria labai įvairiuose darbo sektoriuose, kuriuose yra priversti dirbti vergiškais sąlygomis. Dažnai jiems vis žadamas, tačiau niekada nesumokamas atlyginimas, jie gyvena atokiose, sunkiai pasiekiamose vietose, iš kurių savarankiškai ištrūkti yra labai sunku. Be to, vergiškais sąlygomis dirbantys žmonės dažnai nemoka vietinės kalbos, todėl jiems yra sudėtinga prašyti pagalbos. Dažniausiai jie dirba be jokių darbo sutarčių, neterminuotas darbo valandas, neturi jokių socialinių garantijų, yra priversti gyventi itin sudėtingomis sąlygomis. Norint juos išlaikyti darbo vietose yra grasinama, priverstinai pasirašomi fiktyvūs darbo kontraktai, apribojamas bendravimas su artimaisiais ar kitais visuomenės nariais. Vergiško darbo atvejai dažnai sutinkami žemės ūkio, statybų, žuvininkystės, paslaugų sektoriuose, tačiau tokia žmonių išnaudojimo forma egzistuoja ir daugelyje kitų sričių. Pažadant lengvą būdą greitai ir lengvai užsidirbti daug pinigų arba pasitelkiant įvairius grasinimų būdus į vergiško darbo tinklą gali būti įtraukti tiek vyrai, tiek moterys, tiek vaikai.

Išnaudojimas nusikaltimams vykdyti – tai priverstinis žmonių įtraukimas į nusikalstamų veiklų vykdymą. Apgaulės, pažadų, o kartais prievartos ar šantažo būdu asmenys yra priverčiami vykdyti pačius įvairiausius nusikaltimus, tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Tai gali būti narkotikų

gabenimas ir prekyba, apiplėšimai, sukčiavimas, vagystės ar kitos nusikalstamos veiklos. Dažnai į jas yra įtraukiamas jaunimas ir net mažamečiai vaikai. Taip pat asmenys, išėję iš įkalinimo įstaigų, neturintys jokių socialinių ryšių ar artimųjų. Tiesiogiai prisidėdami prie nusikaltimų vykdymo, jie yra įbauginami bei šantažuojami ir taip patys pradeda jaustis nusikalstamo pasaulio dalimi. Todėl ne tik teisėsaugos pareigūnams ar visuomenei, bet ir jiems patiems suvokti, kad jie yra tapę prekybos žmonėmis aukomis, yra labai sudėtinga. Dažnai būtent į šią prekybos žmonėmis sritį yra įtraukiami vaikai ir nepilnamečiai asmenys. Daugelyje šalių jie yra nepakaltinami, jiems negresia jokia baudžiamoji atsakomybė, todėl juos išnaudoti įvairiems nusikaltimams atlikti yra gerokai paprasčiau. Dažnai į nusikaltimų vykdymą yra įtraukiami vaikai iš socialinės rizikos šeimų, vaikų globos namų.

Išnaudojimas priverstinėms santuokoms – tai asmens išnaudojimas santuokos sudarymui, siekiant socialinių ar finansinių garantijų užtikrinimo. Pasitelkiant prievartą ir šantažą, sukuriant iliuziją apie laimingą šeimyninį gyvenimą, pažadant dideles pinigų sumas žmonės yra priverčiami sudaryti santuoką su užsienio šalių piliečiais. Tačiau dažniausiai sutartas užmokestis yra nesumokamas, arba sumokama gerokai mažesnė pinigų suma, o pažadėta meilė ir laimingas gyvenimas virsta nuolatinio smurto ir patyčiomis be galimybės ištrūkti. Neretais atvejais asmenys santuokos tikslais, to patys nežinodami, yra išvežami į užsienį, iš jų atimami visi asmens dokumentai, jie yra priversti gyventi nuolatinio smurto ir psichologinio išnaudojimo sąlygomis. Be to, asmenys, kurie susidomi potencialiai lengvu uždarbiu ir savo noru sutinka sudaryti santuoką dėl anksčiau minėtų priežasčių, dažnai nesupranta, kad net ir tokiu atveju jie vykdo nusikaltimą, už kurį jiems gresia baudžiamoji atsakomybė.

Išnaudojimas organams – tai nelegalūs žmonių organų ar jų dalių „mainai“, dažnai vykdomi prieš žmogaus valią ar jam neturint kitos išeities. Organų prekeiviai dažniausiai naudoja kelis skirtingus būdus, siekdami prisivilioti žmones. Asmenys gali būti priversti atiduoti savo organus ar jų dalis (pvz., už skolas) arba tai gali būti iš jų išviliota apgaulės būdu. Antras būdas – tai asmens sutikimo organų pardavimui gavimas, už tai pažadant nemenką atlygį, tačiau vėliau jo nesumokant ar sumokant daug mažesnę, nei sutarta, sumą. Trečiuoju atveju pažeidžiami asmenys gali būti gydomi nuo realių arba net nesamų ligų ir jiems nežinant jų organai yra pasisavinami organų prekeivių. Pagrindiniai organai, kuriuos siekia gauti suinteresuotos grupuotės, yra kepenys, plaučiai ir inkstai, tačiau svarbu pažymėti, kad bet kuris žmogaus organas, kuris gali būti pašalintas iš kūno ir panaudotas, gali tapti prekeivių žmonėmis taikiniu.

Kitoms išnaudojimo formoms – evoliucionuojant prekybos žmonėmis nusikaltimui atsiranda naujų išnaudojimo formų.

3. Prekybos žmonėmis aukos požymiai

Šie požymiai yra alternatyvūs, tačiau kuo jų daugiau, tuo labiau tikėtina, kad žmogus nukentėjo ar gali nukentėti nuo prekybos žmonėmis. Šie požymiai apibūdina prekybos žmonėmis auką arba asmenį, galintį nukentėti nuo šio nusikaltimo.

Suaugęs asmuo prieš nusikaltimo padarymą (asmuo, galintis nukentėti nuo prekybos žmonėmis):

- Neturi vidurinio išsilavinimo, profesijos, darbo arba dirba darbą, už kurį mažai mokama, t. y. neturi jokių pajamų arba pajamos yra labai mažos.
- Turi vaikų ar kitų nuo jo priklausančių asmenų.
- Gyvena skurdžioje gyvenamojoje aplinkoje, nesutaria su artimaisiais.
- Neturi nuolatinės gyvenamosios vietos.
- Yra karo ar kitoks pabėgėlis, nelegalus migrantas.

- Priklauso engiamai, niekinamai ar neigiamai vertinamai socialinei, religinei, seksualinei, etninei ar kitokiai grupei.
- Turi psichikos problemų (psichinio vystymosi sutrikimų, traumų).
- Turi fizinės sveikatos problemų (fizinio vystymosi sutrikimų, traumų).
- Turi skolų, ypač jei jos susijusios su verbuotoju.
- Nemoka užsienio kalbų arba šalies, į kurią verbuotojas kviečia vykti, kalbos.
- Turi terminuotą darbo vizą.
- Anksčiau patyrė smurtą.
- Turi nusikalstamą praeitį arba sieja ryšiai su nusikalsti linkusiais asmenimis.

Suaugęs asmuo po nusikaltimo padarymo (asmuo, nukentėjęs nuo prekybos žmonėmis):

- Turi fizinio smurto žymų.
- Turi sveikatos sutrikimų, somatinių ir lytiškai plintančių ligų, priklausomybę nuo žalingų įpročių.
- Turi psichologinio-emocinio smurto požymių: psichinį nestabilumą, agresiją, nervingumą, padidėjusį baimės ir (ar) gėdos jausmą, jautrumą, sumažėjusį saugumo jausmą, viską neigia, siekia atsiriboti, kaltina save ir aplinkybes, nepasitiki savimi ir kitais ir kt.
- Turi psichikos ir elgesio sutrikimų: potrauminį sindromą, depresiją, nerimą, depersonalizavimą, amneziją ir kt.
- Turi Stokholmo sindromą (susitapatina su prekeiviu (išnaudotoju), jaučia psichologinę (emocinę) priklausomybę, savęs nelaiko nukentėjusiu asmeniu).
- Nepasitiki savimi ir (ar) kitais.
- Vengia bendrauti su atsakingomis institucijomis ir įstaigomis (prokuratūra, policija ir kt.), pagalbą tokiems nukentėjusiesiems teikiančiomis organizacijomis ir kt.
- Atsisako pagalbos, vengia kalbėti apie savo būseną.
- Pasakoja skirtingas arba išgalvotas istorijas apie išgyventą situaciją ir išnaudojimą, nesugeba prisiminti tikslų faktų.

Svarbu! Prekybos žmonėmis auka gali tapti kiekvienas: jauna studentė, siekianti greitai užsidirbti studijoms, vyras, trokštantis greitai aprūpinti savo šeimą, moteris, ieškanti būdų greitai praturtėti, ir pan. Itin pažeidžiama visuomenės grupė – darbingo amžiaus asmenys, esantys socialiai atskirti dėl to, kad elgetauja, valkatauja, piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra priklausomi nuo azartinių lošimų, linkę nusikalsti, patyrę ar būna aplinkoje, kurioje gali patirti psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, smurtą, ir yra iš dalies ar visiškai netekę gebėjimų savarankiškai rūpintis asmeniniu (šeimoms) gyvenimu ir dalyvauti visuomenės gyvenime. Vis dažniau vaikai ir jaunimas, kuriems nereikalingas didelis atlygis ir kurie yra linkę veikti spontaniškai, parduodami ir išnaudojami nusikaltimams vykdyti.

4. Bendravimo su prekybos žmonėmis auka ypatumai

Žmogaus, patyrusio prievartą ir išnaudojimą, bendravimas su kitais asmenimis, ypač nepažįstamais, kinta. Prekybos žmonėmis aukos elgesys, nesuprantant jos patirties, dažnai gali pasirodyti neadekvatus, iššaukiantis, įžeidžiantis, agresyvus ir pan. Toks žmogus neigia, kas įvyko, arba pasakoja išgalvotą istoriją, tą pačią istoriją pasakoja kitaip, prieštarauja pateikiamai informacijai ir pan. Arba atvirksčiai – prekybos žmonėmis auka gali tiesiog tylėti. Tokiems žmonėms sunku kalbėti apie tai, kas atsitiko, jie dažnai patys nesupranta, kad tapo prekybos žmonėmis auka, ar atvirksčiai – kaltina save už tai, kas atsitiko, ypač vyrai.

Kalbant su prekybos žmonėmis auka, labai svarbu būti supratingam, atidžiam, įdėmiai klausytis, palaikyti emociškai, neteisti, neversti pasakoti, jei auka dar tam nėra pasiruošusi, siekiant išvengti pakartotinės viktimizacijos, kai vėl išgyvenama neigiama patirtis. Pasakodamos patirtą istoriją, prekybos žmonėmis aukos vėl patiria neigiamus išgyvenimus. Bendraujant su prekybos žmonėmis auka reikėtų vengti įmantrių žodžių ir ilgų, sudėtingų sakinių, kuriuos bus sunku suvokti dėl žemo išsilavinimo, negalios ar patirtų išgyvenimų.

5. Rekomenduotinos parapijos bendruomenės veiklos, kovoiant su prekyba žmonėmis

Prekybos žmonėmis prevencija yra itin svarbi. Tai yra vienas iš efektyviausių būdų kovoti su nusikaltimu, išvengiant jo pasekmių. Prekybos žmonėmis prevencija veikia efektyviai, kai ji yra visapusiška, daugialypė. Dėl to svarbu suderinti skirtingas švietimo, bendruomenių stiprinimo ir kitas priemones. Labai svarbu didinti visos visuomenės sąmoningumą. Parapijos bendruomenėje galima vykdyti įvairias prekybos žmonėmis prevencijos priemones, atsižvelgiant į bendruomenės poreikius ir galimybes.

5.1. Bendruomenės švietimas

Teisingas visuomenės informavimas apie prekybą žmonėmis ir jos pavojus yra vienas iš efektyviausių kovos su šiuo nusikaltimu būdų. Prekybos žmonėmis problema nėra suaktualinta, apie ją mažai kalbama. Nenuostabu, kad žmonės nesupranta, kas tai yra. Teisingas švietimas apie prekybą žmonėmis didina potencialių aukų imunitetą šiam nusikaltimui ir mažina riziką nukentėti nuo šio nusikaltimo. Žmonės išmoksta nustatyti melagingų pasiūlymų požymius, žino, kur galima kreiptis, ištikus nelaimėi, patys nesąmoningai neberemia šiuolaikinės vergovės.

1. Siūlytina šviesti parapijiečius apie prekybą žmonėmis:

- 1.1. Aptarti prekybos žmonėmis problematiką sakant pamokslus, pasiremti pavyzdžiais.
- 1.2. Bažnyčios skelbimų lentoje pakabinti plakatą „Tai yra ne tai, ką tau siūlo Kęstas“.
- 1.3. Parodyti vaizdo klipus „Tai yra ne tai, ką tau siūlo Kęstas“ ir juos aptarti.
- 1.4. Dalinti lankstinukus apie prekybą žmonėmis parapijiečiams.

2. Surengti diskusiją suaugusiesiems ir jaunimui apie prekybą žmonėmis: aiškinti ir padėti suprasti, kad priverstinė prostitucija, priverstinis darbas, priverstinės nusikalstamos veikos ir kiti prekybos žmonėmis nusikaltimai yra vykdomi prieš žmogaus valią; tie, kurie naudojami priverstinės prostitucijos paslaugomis, žiūri pornografiją, perka pavogtas pigesnes prekes, tiesiogiai remia žmonių išnaudojimą ir prekybą žmonėmis. Prekybos žmonėmis aukos yra teisiškai ir morališkai nekaltos už nusikaltimus, padarytus esant prekybos žmonėmis aukomis. Tokią diskusiją tiktų surengti minint Popiežiaus Pranciškaus paskelbtą Pasaulinę maldų ir apmąstymų prieš prekybą žmonėmis dieną vasario 8-ąją ir (ar) Europos Sąjungos kovos su prekyba žmonėmis dieną spalio 18-ąją.

3. Skleisti policijos rekomendacijas, kaip išvengti prekybos žmonėmis:

3.1. Prieš patikėdami gražiais pažadais, pirmiausia **sužinokite kuo daugiau informacijos apie „geradari“**, supažindinkite su juo savo artimuosius; jei tai įmonė (modelių, įdarbinimo agentūra ir pan.), **reikalaukite sutarties ir įdėmiai ją perskaitykite.**

3.2. **Pasidomėkite įmonės veiklos legalumu**, paieškokite informacijos internete, kreipkitės į Lietuvos Respublikos atstovybę toje valstybėje ar Lietuvos kriminalinės policijos biure esantį Prekybos žmonėmis tyrimo skyrių.

3.3. **Įvertinkite, ar siūlomas atlygis atitinka Jūsų įgytą išsilavinimą** ir profesines žinias, ypač užsienio kalbos mokėjimą, jei darbas siūlomas užsienyje.

3.4. **Išvykdami neatiduokite savo dokumentų**, artimiesiems palikite visą informaciją apie asmenis, su kuriais ir pas kuriuos vykstate, jei abejojate dėl savo saugumo ir nenorite atsisakyti kelionės. Šią informaciją palikite ir Užsienio reikalų ministerijos interneto svetainėje esančioje pranešimų apie išvykimą formoje „Kelionės registracija“ (<http://keliauk.urm.lt/lt/keliones-registracijos-forma>).

4. Informuoti apie prekybą žmonėmis kitose valstybėse gyvenančių lietuvių vaikus sėkmadieninėse vaikų mokyklose.

5. Šviesti ir mažinti įvairias stigmas, kurias gali patirti prekybos žmonėmis aukos. Akcentuoti, jog ir vyrai tampa prekybos žmonėmis aukomis ir jie neturėtų gėdytis kreiptis pagalbos.

5.2. Bendruomenės stiprinimas

Stipri, sveika bendruomenė yra atsparesnė prekybai žmonėmis ir gali efektyviau apsaugoti savo žmones. Bendruomenė, kurioje žmonės rūpinasi vieni kitais, dalijasi informacija ir yra socialiai atsakingi, yra nepatraukli prekeiviams žmonėmis. Prekeiviai visada taikosi į pažeidžiamiausius, skurdžius, užmirštus visuomenės asmenis. Galima teigti, kad iš dalies nusikaltimo latentškumas irgi priklauso nuo mūsų socialinės apatijos. Dažnai, kai žmogus yra vienišas, slegiamas gyvenimo sunkumų, socialiai atskirtas, tai matosi ir kitiems. Nereagavimas į kito bendruomenės nario skausmą padeda prekeiviui – juk daug lengviau nusikalsti, kai niekam nerūpi, kas atsitiks tavo būsimai „prekei“.

Galimi konkretūs veiksmai:

1. Plėtoti parapijoje pagalbos žmonėms veiklas (pavyzdžiui, stiprinti „Carito“ veiklą), skirtas sunkumus patiriančioms šeimoms, vaikams, jaunimui, bedarbiams, priklausomybių turintiems asmenims, skatinti jų įgalinimą, socialinės atskirties mažinimą.

2. Praktikuoti įvairias bendruomeninės maldos už prievartą ir išnaudojimą patiriančius asmenis ir tuos, kuriems reikia pagalbos (taip pat ir už nukentėjusius nuo prekybos žmonėmis asmenis), formas.

3. Taikyti technologijas, skleisti žinių apie išmaniąsias programėles, tokias kaip „Life360“, „Red panic button“, kuriose rasite skubią pagalbą. Programėlės yra pateikiamos anglų kalba, veikiančios Lietuvoje.

2.1. „Life360“ – nemokama programėlė, kuri supaprastina ryšių su šeima palaikymą. Su programėle vartotojas gali planuoti veiklas, automatiškai matyti, kur randasi šeimos nariai, paprašyti skubios pagalbos. Suteikia tėvams daugiau galimybės matyti, ką veikia vaikai, ir jais rūpintis.

2.2. „Redpanicbutton“ – programėlė, su kuria esant ekstra atvejui Jūs vieno mygtuko paspaudimu staigiai informuojate Jūsų pasirinktus žmones apie Jus ištikusią nelaimę ar grėsmę. Paspaudus raudoną mygtuką programėlė išsiunčia tikslią informaciją apie Jūsų buvimo vietą ir Jūsų

žinutę pasirinktiems kontaktams. Taip pat galima išsiųsti pagalbos šauksmą į „twitter“, siųsti vaizdo, garso, kitus failus. Programėlė supaprastina pagalbos pasiekiamumą.

4. Jeigu prekybos žmonėmis reiškinys ypač aktualus Jūsų regione, rekomenduotina sukurti kovos su prekyba žmonėmis Šv. Mortos grupę, skatinti įvairius vietos lygmens partnerius įsitraukti į kovą su prekyba žmonėmis:

3.1. rengti Šv. Mortos grupės susitikimus ir įtraukti: bendruomenės policininką, seniūną, bendruomenės centrus, mokymo įstaigas, jaunimo grupes, nevyriausybinės organizacijas ir privataus sektoriaus atstovus, kitus bendruomenės narius;

3.2. susitikimuose skleisti informaciją apie prekybos žmonėmis situaciją Jūsų parapijoje;

3.3. atrasti sau tinkamas veiklas, kurios veikia prevenciškai;

3.4. per Šv. Mortos grupę padėti policijai, ieškančiai žmonių, įgalinančiai aukas ir pan.

5. Skatinti socialinę verslų atsakomybę savo regione atsižvelgiant į prekybą žmonėmis. Verslo sektorius dažnai gali stipriai prisidėti prie socialinių problemų sprendimo. Verslas gali suteikti darbo vietą buvusiai prekybos žmonėmis aukai, užsiimti labdara, įsitikinti, kad visi darbuotojai dirba savo noru, yra gerai apmokami ir neišnaudojami. Šio sektoriaus didesnis įsitraukimas sustiprintų kovos su prekyba žmonėmis sistemą.

6. Esant galimybei paskelbti informaciją apie prekybą žmonėmis savo parapijos interneto svetainėje.

5.3. Prekybos žmonėmis aukų nukreipimas pagalbai suteikti ir jų įgalinimas

Pagalbos suteikimas prekybos žmonėmis aukai yra labai svarbi kovos su prekyba žmonėmis dalis. Sėkminga reintegracija į visuomenę padeda žmogui pasijausti savimi, pradėti gydyti skaudžias žaizdas, pradėti gyvenimą iš naujo. Taip pat reintegracija į visuomenę mažina tikimybę, kad auka vėl bus įtraukta į prekybos žmonėmis tinklus. Todėl yra **labai svarbu teisingai nukreipti auką į organizacijas, teikiančias pagalbą**. Bažnyčios atstovai gali pasinaudoti savo sugebėjimais ir praktika grąžinant žmogaus pasitikėjimą savimi, bendruomenės nariais ir institucijomis. Be to, suteikdami dvasinę ir moralinę paramą, Bažnyčios atstovai gali įgalinti auką dalyvauti teismo procesuose – tai yra labai svarbus žingsnis nutraukiant prekybos žmonėmis tinklus ir sėkmingai pradant naują gyvenimą.

5.3.1 Prekybos žmonėmis aukų nukreipimas pagalbai suteikti

Jei žmogus, galėjęs ar galintis nukentėti nuo prekybos žmonėmis, ateina pasitarti ar kreipiasi pagalbos, įvertinus situaciją, siūlytina:

1. Skubiai pranešti apie nusikaltimą paskambinus bendrosios pagalbos telefono numeriu 112 ir iškviesti reikiamą pagalbą.

2. Nukreipti, palydėti į organizacijas, kurios padeda prekybos žmonėmis aukoms (žr. pabaigoje).

5.3.2 Prekybos žmonėmis aukų įgalinimas

Prekybos žmonėmis aukos jaučiasi vienišos, vengia ir bijo žmonių, bijo kreiptis pagalbos, todėl siūlytina jas stiprinti dvasiškai, sugrąžinti pasitikėjimą savimi, institucijomis, kitais žmonėmis, suteikti stiprybės, motyvuoti kreiptis pagalbos ir nebijoti kreiptis į policiją.

5.4. Pasiūlymai

Esant galimybei, siūlytina bažnyčios veiklą plėsti šiomis kryptimis:

1. Suteikti būtinąją pagalbą skubiu, neatidėliotinu atveju (parūpinti maisto, drabužių, saugią nakvynę).
2. Įsteigti laikino prieglobsčio vietą parapijos namuose, vienuolyne, parapijai priklausančiame name ar bute.
3. Paskirti parapijos narį (pavyzdžiui, iš parapijos „Carito“ grupės), kuris koordinuotų savanorišką kovą su prekyba žmonėmis veiklą.
4. Užmegzti ir skatinti bendradarbiavimą su bendruomenės nariais, kurie galėtų suteikti įvairią pagalbą nuo prekybos žmonėmis nukentėjusiems ir galintiems nukentėti asmenims, padėtų skleisti informaciją apie prekybos žmonėmis grėsmes.
5. Pasiūlyti parapijiečiams savanoriauti, suteikti pagalbą pagal savo galimybes.
6. Skatinti mentorystę, skirtą padėti ieškantiems savo kelio, norintiems išsigryninti ir integruoti pašaukimą ir talentus su kasdienine veikla, ir parapijiečių dalyvavimą mentorystės programose, kurios teigiamai veikia jaunimą ir socialinę atskirtį patiriančius piliečius Jūsų regione. Mentorystės programos metu mokytis užsiimti konstruktyvia veikla, siekti išsilavinimo, kurti savo verslą ir pan.

6. Rekomendacijos pamokslams

Rengiantis pamokslams rekomenduojama remtis ištraukomis iš Biblijos ir Popiežiaus Pranciškaus mintimis apie prekybą žmonėmis (1–2 priedai) ir susipažinti su kun. Algirdo pamokslu apie prekybą žmonėmis (3 priedas).

Pamokslaujant rekomenduojama:

1. Nepasakoti parapijiečiams jiems žinomų prekybos žmonėmis atvejų, neminėti vardų ir pavardžių ar kitos informacijos, kuri padėtų identifikuoti prekybos žmonėmis aukas.
2. Nevartoti įžeidžiančių žodžių, tokių kaip „prostitutė“, mažinti stigimą, daugiau kalbėti apie nusikaltimo žalą.
3. Atkreipti dėmesį, kad prekyba žmonėmis yra daugiaformė ir kad jos formos nuolat keičiasi, sparčiai daugėja prekybos žmonėmis priverstinėms nusikalstamoms veikoms ir išnaudojimui vergijos ar panašiomis į vergiją sąlygomis nusikaltimų, pastaraisiais metais nukenčia vis daugiau vyrų.
4. Aiškinti, kad prekyba žmonėmis yra visos bendruomenės problema, tai yra sunkiai matoma blogio forma.
5. Skatinti parapijiečius skleisti informaciją apie prekybą žmonėmis, padėti vieni kitiems, pranešti apie tokius nusikaltimus policijai.
6. Skatinti parapijiečius kalbėti apie šią problemą su šeimos nariais, giminaičiais užsienyje.
7. Skatinti parapijiečius dalyvauti prevencinėje veikloje.
8. Informuoti parapijiečius apie svarbius kontaktus (4 priedas).

PRIEDAI

1 priedas

Ištraukos iš Biblijos apie prekybą žmonėmis

Iš 21,16

¹⁶ Kas pagrobia žmogų, – nesvarbu ar jį būtų pardavęs, ar dar tebelaiiko, – bus nubaustas mirtimi.

Kol 4,1

¹ O jūs, šeiminkai, duokite vergams, kas teisinga ir kas dera, atsimindami, kad ir jūs turite Šeiminką danguje.

Gal 5,1

¹ Todėl tvirtai stovėkite laisvėje, kuria Kristus mus išlaisvino, ir nesiduokite vėl įkinkomi į vergystės jungą!

Gal 3,28

²⁸ Nebėra nei žydo, nei graiko; nebėra nei vergo, nei laisvojo; nebėra nei vyro, nei moters: visi esate viena Kristuje Jėzuje!

1 Kor 7,21

²¹ Jei buvai pašauktas, būdamas vergas, nesijaudink dėl to, bet jei gali tapti laisvas, pasinaudok proga.

Lk 4,18

¹⁸ Viešpaties Dvasia ant manęs, nes Jis patepė mane skelbti Gerąją naujieną vargšams, pasiuntė mane gydyti tų, kurių širdys sudužusios, skelbti belaisviams išvadavimo, akliems – regėjimo, siuntė vaduoti prislėgtųjų.

Iz 1,17

¹⁷ Mokykitės daryti gera, ieškokite teisingumo, padėkite prispaustiesiems, apginkite našlaičius, užstokite našles.

Pat 14,31

³¹ Kas skriaudžia vargšą, paniekina jo Kūrėją; kas gerbia Jį, pasigaili beturčio.

Ps 82,3

³ Ginkite vargšus ir našlaičius, beturčių ir paniekintųjų saugokite teises.

Ist 24,7

⁷ Jei žmogus būtų pagautas vagiant savo brolių izraelitą, kad jį pavergtų arba parduotų, toks bus baudžiamas mirtimi. Pašalink pikta iš savųjų.

Jok 1,27

²⁷ Tyras ir nesuteptas pamaldumas prieš Dievą ir Tėvą yra: lankyti našlaičius ir našles jų sielvarte ir saugoti save nesuterštą šiuo pasauliu.

1 Tim 5,18

¹⁸ Juk Raštas sako: „Neužrišk kuliančiam jaučiui nasrų“, ir: „Darbininkas vertas savo užmokesčio“.

Rom 12,19

¹⁹ Nekeršykite patys, mylimieji, bet palikite tai rūstybei, nes parašyta: „Mano kerštas, Aš atmokėsiu“, – sako Viešpats.

Iz 61,8

⁸ Nes Aš, Viešpats, mėgstu teisingumą, nekenčiu plėšikavimo. Aš jiems atlyginsiu teisingai ir sudarysiu amžiną sandorą su jais.

Pat 31,8-9

⁸ Atverk už nebylį savo burną byloje tų, kurie pasmerkti pražūčiai.

⁹ Teisk teisingai ir apgink beturčių ir vargšų teises.

Pat 22,16

¹⁶ Kas skriaudžia beturtį, norėdamas praturtėti, ir kas duoda turtingam, pats nuskurs.

Ps 72,4

⁴ Tegul gins jis tautos varguolių teises, gelbės beturčių vaikus ir sunaikins prispaudėją.

2 Sam 22,3

³ Dievas yra mano uola, Juo pasitikėsiu; Jis mano skydas ir išgelbėjimo ragas, mano apsauga ir mano aukštas bokštas, mano gelbėtojas. Tu gelbsti mane iš smurto.

1 Sam 16,7

⁷ Viešpats tarė Samueliui: „Nežiūrėk į jo išvaizdą nė į jo ūgį, nes Aš jį atmečiau. Viešpats mato ne taip, kaip žmogus. Žmogus žiūri į išorę, bet Viešpats žiūri į širdį.“

Pr 1,27

²⁷ Ir Dievas sutvėrė žmogų pagal savo atvaizdą; pagal Dievo atvaizdą sutvėrė Jis jį; vyrą ir moterį sutvėrė Jis.

Pr 1,26

²⁶ Dievas tarė: „Padarykime žmogų pagal mūsų atvaizdą ir panašumą. Jie tevaldo jūros žuvis, padangių paukščius, gyvulius ir visą žemę bei visus roplius, kurie gyvena ant žemės!“.

2 priedas

Popiežiaus Pranciškaus mintys apie prekybą žmonėmis

„Prekyba žmonėmis – tai atvira žaizda ant šiuolaikinės žmonijos kūno, stigma ant Kristaus kūno. Tai nusikaltimas žmonijai. Ir tai, kad susirinkome čia turėdami tikslą suvienyti jėgas, rodo mūsų norą sujungti strategijas ir veiklas, sustiprinti jas dėkingumu, artimumu tiems vyrams ir moterims, kurie yra tapę prekybos žmonėmis aukomis.

Viena didžiausių kliūčių kovoje su prekyba žmonėmis yra abejingumas, apsimetinėjimas, kad nematome prieš mūsų akis vykstančių nusikaltimų. „Dėl to, – sakė popiežius, – dėkoju jums už pastangas supažindinti visuomenę su šios blogybės, nuo kurios labiausiai nukenčia moterys ir vaikai, mastais. Tačiau labiausiai jums dėkoju už gailestingumo Evangelijos liudijimą, už prekybos žmonėmis aukų gelbėjimą ir reabilitaciją. Galvoju apie specifinę pagalbą, kurią moterys suteikia padėdamos kitoms moterims ir vaikams, palydėdamos pagijimo ir reintegracijos keliu.“

Pontifikas sakė, kad „kasmet tūkstančiai vyrų, moterų ir vaikų tampa priverstinio darbo bei seksualinio išnaudojimo ir prekeivių organais nekaltomis aukomis“. „Tai bjauru. Žiauru. Nusikalstama“, – pridūrė jis. Popiežius paragino pasaulį su nauju ryžtu kovoti su „šiuo nepakenčiamu maru, šių dienų vergovės forma“ bei melstis, kad prekeiviai „pakeistų savo širdis“. Tarptautinės darbo organizacijos duomenimis, visame pasaulyje priverstinio darbo aukomis yra tapę 21 mln. žmonių, tarp kurių yra ir prekybos žmonėmis dėl darbo ir seksualinio išnaudojimo aukų.

Drąsinu visus, kas įvairiais būdais padeda išsivaduoti į vergystės pinkles patekusiems ir išnaudojamiems nepilnamečiams. Linkiu, kad vyriausybių vadovai ryžtingai kovotų su šiuo blogiu, kad padėtų šiems mūsų mažutėliams broliams ir seserims, kurių orumas buvo išniekintas.

Viena skausmingiausių dabartinio meto atvirų žaizdų yra prekyba žmonėmis, šiuolaikinė vergystės forma, kuri žeidžia Dievo dovaną, mūsų brolių ir seserų žmogiškąjį orumą ir yra tikras nusikaltimas prieš žmoniškumą. Jau daug nuveikta siekiant iširti šio reiškinių sunkumą ir mastą, tačiau vis dar reikia labai daug nuveikti, kad jo keliamas pavojus būtų visiems žinomas ir būtų labiau koordinuota vyriausybių, teisėsaugos institucijų, įstatymų leidėjų ir socialinių darbuotojų veikla.“

3 priedas

Kun. Algirdo pamokslas apie prekybą žmonėmis

„2016 11 13, XXXIII eilinis sekmadienis

Lk 21, 5–19

Apie Jeruzalės sunaikinimą

Kai kuriems kalbant apie šventyklą, kad ji išpuošta gražiais akmenimis bei dovanomis, Jėzus prabilo: „Ateis dienos, kai iš to, ką matote, neliks akmens ant akmens, viskas bus išgriauta.“ Jie paklausė: „Mokytėjau, kada šitai įvyks? Ir koks bus ženklas, kada tai prasidės?“

Artėjančios nelaimės ženklai

Jis pasakė: „Žiūrėkite, kad nebūtumėte suklaidinti, nes daugelis ateis, prisidengę mano vardu, ir sakys: „Tai aš!“ ir: „Atėjo metas!“ Jūs neikite paskui juos! O kai išgirsite apie karus ir maištus, nenusigąškite. Visa tai turi pirmiau įvykti, bet dar negreit galas.“ Ir dar sakė: „Tauta sukils prieš tautą ir karalystė prieš karalystę. Šen ir ten bus didelių žemės drebėjimų, ligų ir badmečių. Bus baisenybių ir didelių ženklų iš dangaus. Pirmiausia žmonės pakels prieš jus rankas ir ims jus persekioti. Dėl mano vardo tąsys jus po sinagogas ir kalėjimus, vedžios pas karalius ir valdytojus. Tada jums bus proga liudyti. Taigi įsidėkite sau į širdis iš anksto negalvoti, kaip ginsitės; aš jums duosiu tokios iškalbos bei išminties, kad negalės nei atsisipirti, nei prieštarauti nė vienas jūsų priešininkas.

Jus išdavinės tėvai, broliai, giminės ir draugai; kai kuriuos net žudys. Visi jūsų nekęs dėl mano vardo. Vis dėlto nė plaukas nuo jūsų galvos nenukris. Savo ištverme jūs išlaikysite savo gyvybę.“

Artėja liturginių metų pabaiga, akimirka, kai apžvelgiame apsisukusį laiko ratą. Metams baigiantis parenkami Šventojo Rašto skaitiniai apie Paskutinį teismą, apie susitikimą su Dievu, kai išvysime Jį akis į akį. Tai bus tikėtas netikėtumas. Visi žinom, kad taip vyksta, bet kažkodėl nemanom, kad gali ištikti ir mus, kad ir mums gali būti pasaulio pabaiga. Atrodo, avarijos, negandos, ligos, mirtys atsitinka kitiems. Vis dėlto Dievas pasibeldžia į mūsų gyvenimą įvairiais būdais, kartais sukrėsdamas taip, kaip supurto žemės drebėjimas. Retsykiais išties reikia, kad mūsų pasaulis sudrebėtų ir atsirastų plyšių Dievo sėklai įkristi. Perdurta Kristaus širdis – simbolis. Atrodo, skausminga, bet tai yra ir galimybė, nes Jo sėkla įsišaknija paruoštoje dirvoje. Nepaliesta širdis paprastai savimi patenkinta kaip fariziejų, pripažįstančių tik Mozės mokymą ir nesuvokiančių, kaip Jėzus gali išgydyti iš prigimties aklą neregį. Jie nemato Dievo Sūnaus, todėl patys yra beviltiškai akli, nes nėra pasiruošę keistis.

Žmogaus poreikis būti saugiam suvaržo. Prabilę apie pokyčius gyvenime lyg ir pripažįstame, kad jų reikia, o atsinaujinti gerai. Bet vos tik mus kas nors sujudina, sudrebina ir išmuša iš pusiausvyros, dažniausiai grįžtame prie senų įpročių ir reikalų, nes jie pažįstami, mes prie jų pripratę, todėl jaučiamės saugūs, tačiau taip nieko naujo ir neišmokstame, kitaip gyventi nepradedame, neatsinaujiname, net nenorime matyti to, kas blogai, kas prieštarauja mūsų pasirinktam jaukiam gyvenimo būdai ir trikdo ramybę. Tačiau kad ir kaip stengtumės apsisaugoti, mūsų pasaulį vis tiek nuolat purto drebėjimai: nerimas dėl karjeros, kova dėl kontrolės, karas keliuose, nusikaltimai, netektys, praradimai, savos ir svetimos nelaimės. Ypač sukrečia šiuolaikinė vergovė ir prekyba žmonėmis. Papuolę, sąmoningai, ar nesąmoningai, į nusikaltėlių tinklus žmonės įbauginami ir palaužiami. Visi mechanizmai suderinti taip, kad jiems visiškai būtų išmušta žemė iš po kojų, ir jų pasaulyuose apskritai viskas sugriūva, nebelieka akmens ant akmens. Tai žmogaus pasaulio pabaiga. Jis net liaujasi galvojęs, gyvena tuo pragaru kaip kasdienybės rutina. Ir tai vyksta

tarp mūsų. Vieni beviltiškai niekinami ir išnaudojami, kiti perka paslaugas, tačiau tretį iš kančios pelnydamiesi tarpsta. Interesai – dideli ir neišsivaizduojami pinigai. Dozę kvaišalų gali parduoti tik kartą, o žmogų – kas dieną ir kas naktį, ir ne po kartą, ir bausmė kone negresia, nes kaltę reikia įrodyti, o mirtinai įbauginti žmonės tyli. Ar tai nėra karas ar terorizmas? Ar tai nesupurto kaip žemės drebinimas? Ar klausantis apie šešiolikmetę merginą, kuri pardavinėjama jau kelerius metus, arba apie mergaitę, kurią sava mama parduoda už tris cigaretes, neapsiverčia mūsų pasaulis? Tokius dalykus išgyvenęs, sielos badmečio iškamutas žmogus net ir negali adekvačiai reaguoti. Tiesiantį pagalbos ranką siunčia toli, negražiai ir daug kartų. Kokia turi būti Dievo gailestingumo suvokimo galia, kad nepasiduotum tokiai provokacijai ir rastum kelią į to sugniuždyto, beveik sunaikinto žmogaus širdį?

Kiek su mumis reikia Dievui kantrybės? Štai priklausomybės nuo narkotikų kankinamas jaunuolis per kivirčą nužudo savo motiną, tačiau jo senelė, nužudytosios motina, jo gaili – kad ir motinžudys, jis vis tiek esąs jos anūkas. Sugebėjime atskirti nuodėmę nuo nusidėjėlio, asmenį nuo veiksmo, kuriuos vieną nuo kito atsieti reikia Dievo kantrumo. Mums skauda dėl nuodėmės, ir mes nusidėjėliui kertam iš peties. Kartais to reikia, kad sukrėtimas ateitų. Tik ar visada mūsų smūgiai pamatuoti? Ar jų tikslas padėti žmogui, ar tik išlieti neigiamas emocijas? Ar tas įžūlusis ir nedorėlis, kaip sakoma Malachijo knygoje, tėra mums ražiena, kurią norim sudeginti, kad neliktų nė šaknies, nė šakos? Ar dar yra vietos mūsų širdyje gailestingajam samariečiui, kuris traukia žmogų iš pakelės, kad ir kas jis būtų – sielą praradęs tironas, sugniuždyta prekybos žmonėmis auka, priklausomybių vergas ar vidinių demonų draskomas nelaimėlis? Kaip padėti ne tik aukai, bet ir tam, kuris prekiauja, arba tam, kuris perka? Esame Dievo vaikai, turime rasti, kaip svetimą anūką vertinti kaip savo, o ne kaip ražieną. Nebūkime abejingi ir išlaisvinkime savyje dalelę tėvo Pijaus, kad galėtume supurtyti žmogų meilės elektros šoku, o ne neapykantos.

Kai kada nukentėjusiems padedantys žmonės nebūtinai atranda bendrą kalbą tarpusavyje. Gal laikosi skirtingų metodų ir vienas kito darbams nepritaria dėl žodžių skirtumo, dėl kitokio suvokimo. Neįmanoma, kad visi vienodai mąstyti ir būtų vienodai paslaugūs, gerai išsimiegoję ir laimingi tą pačią dieną tuo pačiu laiku. Tačiau visi turime galimybę gilinti savo netobulumą ir leisti širdžiai įdiržti arba galime suderinti savo skirtumus ir nukreipti juos viena linkme. Yra tokia vienuolių seserų bendruomenė, padedanti prekybos žmonėmis aukoms. Atrodytų, bobulytės, savo pašaukimo įkalintos, tačiau jų akys spindi. Ir jos pelnė tų nelaimėlių palaiminimą, nes nuolatos veikia, nes randa teisingus argumentus, nes joms nebaisūs nei dideli interesai, nei dar didesni pinigai, nes jų drąsa užkrečiama ir įkvepianti. Tikro gyvenimo kaina – būti sklidinam gyvybės, kuria galėtume atgaivinti ir dvasinę pasaulio pabaigą išgyvenusius žmones. Sunku, jei pats žmogus nenori, tačiau jeigu jis apsisprendžia – pakyla iš giliausios duobės. Maža to, suteikia aplinkiniams malonę – išplečia mūsų širdis, jeigu tik leidžiame.

Kasmet apsisuka metų ratas. Apžvelgiam, įvertinam, padėkojam Viešpačiui. Uždarom duris. Ar pasibaigus Gailestingumo metams galime būti nebegailėtingi arba imti kivirčytis dėl skirtingų jo formų? Su gailestingumu yra kaip su Mišiomis. Išgyveni stiprią emociją patirtį, išklausai Dievo Žodį, kažką sugeri ir pagalvoji, kaip tai pritaikysi savo gyvenime. Tada eini už durų ir pradedi įgyvendinti darbus. Konkrečiais – nereikia per didelių programų užsibrėžti, tiesiog padaryti, ką gali, šiandien, rytoj, šią savaitę. Kokia šviesi būtų žmogaus dvasia, jei kasdien melstų Dievą išminties, meilės, dėmesingumo, supratimo ir atjautos, gebėjimo priimti laukimą ir nelaukumą. Juk ne šiaip sau lapė klausia mažojo princo, ar jo planetoje yra medžiotojų, o paskui dar pasiteirauja apie vištas.

Kiekviena diena, praeinanti nesugražinamai, mus ruošia tam susitikimui. Kas vakarą turėtume padėkoti už visas galimybes, atsiprašyti už praleistas progas, stoti Dievo akivaizdoje ir tarti – Viešpatie, einu į tave, štai taip praėjo mano diena, tokias išnaudojau galimybes. Leiskime Dievo sėklai kristi į savo širdis. Tegu ji suveša gerumu ir atjauta gyvenimo nuskriaustiems žmonėms.

Suteikime jiems vilties, nesislėpkime nuo jų nelaimės savo abejingumo kiautuose. Juk atsitiesęs žmogus džiugina Viešpaties širdį ir pelno mums palaiminimą. Tepadeda mums Dievas.“

4 priedas

Svarbūs kontaktai

Ištaigos, organizacijos pavadinimas	Kontaktai
Policija	112 – skubiais atvejais, įvykus nelaimei <u>visą parą</u> (8 5) 272 5372 – Lietuvos policijos pasitikėjimo tel. prekybazmonemis@policija.lt – pranešti apie nusikaltimus kriminalinei policijai
Užsienio reikalų ministerijos Konsulinis departamentas	+370 5 236 2444 – pirminė informacinė konsulinė pagalba nelaimės atveju <u>visą parą</u> pilieciai@urm.lt – palikti pranešimus departamento darbuotojams
Dingusių žmonių šeimų paramos centras	116000 – pranešti apie dingusius vaikus 8 800 261 61 – kreiptis pagalbos darbo dienomis 9–16 val. centras1@missing.lt – kreiptis pagalbos bet kuriuo metu
Kovos su prekyba žmonėmis ir išnaudojimu centras	8 679 61617 – kreiptis pagalbos <u>visą parą</u> centras@anti-trafficking.lt – kreiptis pagalbos bet kuriuo metu
Vilniaus arkivyskupijos <i>Caritas</i>	(8 5) 261 1014 – kreiptis pagalbos 8 699 90 866 – kreiptis pagalbos nebuk.auka@vilnius.caritas.lt – kreiptis pagalbos bet kuriuo metu
Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras	8 800 66366 – kreiptis pagalbos <u>visą parą</u> (moterims) kmn@moteriai.lt – kreiptis pagalbos bet kuriuo metu
Vyrų krizių centras	8 662 26 770 kreiptis pagalbos <u>visą parą</u> (vyrams) info@vyrukrizes.lt – kreiptis pagalbos bet kuriuo metu